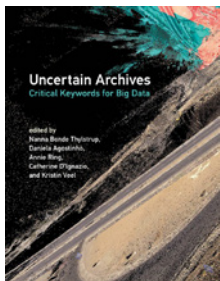

Uncertain Archives – Critical Keywords for Big Data
**Daniela Agostinho, Catherine D’Ignazio, Annie Ring,
Nanna Bonde Thylstrup og Kristin Veel (red.)**

The MIT Press, Cambridge, Massachusetts, 2021, 656 sider

I en rørende passage fra artiklen “The Crying Child: On Colonial Archives, Digitization, and Ethics of Care in the Cultural Commons” (*Current Anthropology*, Vol. 61, No. S22, 2020) taler kunsthistoriker Temi Odumosu om den terminologi, hun ofte er nødt til at gøre brug af, når hun i forbindelse med sin forskning søger i forskellige digitale arkiver og databaser. Hun skriver: “It is important to consider the ways in which we find enslaved or colonized people and ‘things’ in the sea of data online. My research, for example, is still reliant on historical and highly racialized terminology to find what we are looking for. General terms include ‘colonial,’ ‘slavery,’ ‘racism,’ ‘race,’ ‘Jim-Crow,’ even ‘sugar’ and then specific transatlantic locations or trading hubs such as ‘Barbados,’ ‘London,’ ‘Bristol,’ ‘Guinea,’ ‘Virginia,’ and ‘Haiti.’ Focusing on peculiar searches for people, I might type ‘African,’ ‘Black,’ ‘Negro,’ ‘Negress,’ ‘Slave,’ ‘Moor,’ ‘Blackface,’ ‘caricature,’ and ‘Venus.’” (298)

Efterfølgende spørger Odumosu, hvilke “spor” søgninger på disse og lignende termer efterlader: “The database absorbs my searches, provides options for appropriate material based on relevance, and then holds a memory of that algorithmic trail [...]. If this incessant searching for presence leaves pronounced traces, then what kind of digital layer are we adding to an already traumatized archive?” (298)

Hvilke “digitale lag” påfører vi et “allerede traumatiseret arkiv”, når vi – hvad enten vi agerer som forskere, privatpersoner eller andet – plottes “racialiseret terminologi” ind i internettet? Hvad sker der med vores søgninger? Får de konsekvenser for andres søgninger senere? Hvilke? Disse spørgsmål, som Odumosu i sin tekst enten stiller direkte eller hentyder til, er presserende og væsentlige spørgsmål, og det er spørgsmål, som jeg selv på det seneste har døjet en del med.

I efteråret 2020 begyndte jeg som ph.d.-studerende med et forskningsprojekt, der har til formål at kortlægge og undersøge billeder af afrikanere og personer af afrikansk herkomst i dansk kunst fra 1600-tallet og frem til begyndelsen af det 20. århundrede. Et projekt, der selvsagt forudsætter en del søgning af den art, Odumosu omtaler, og som grundet lockdown-perioderne i projektets begyndelsesfase har været afhængigt af digital adgang i ekstraordinær grad. For når museerne og slottene, samlingerne og arkiverne lukker, bliver (værk- og billed-)søgninger på internettet selvfølgelig i endnu højere grad et uundværligt redskab for en kunsthistoriker.

Til at begynde med betragtede jeg min forskningsrelaterede søgning i onlinearkiver og databaser som en i al væsentlighed neutral og *uproduktiv* handling. Når jeg skrev ord i et søgefelt, søgte jeg efter indhold og substans – værker, personer, ting, data – men søgningen i sig selv opfattede jeg ikke som generativ. Senere er jeg begyndt at tvivle på, om denne indstilling holder.

En oplevelse, der ansporede mig til at tænke nærmere over søgningers spor, deres potentielle produktivitet, var, da jeg skrev ordet “neger” i “billedarkivet” i Nationalmuseets onlinesamling. Hvad sker der, når man skriver dette ord i dette arkivs søgefelt og trykker *enter*? Forskellige ting sker... 36 *hits* udgjort af vidt forskellige genstande, billeder og andre arkivalier dukker op. Eksempelvis en lille hvid, kvadratisk serviet. Man undres: Hvorfor kommer der et billede af denne lille hvide serviet frem, når jeg skriver “neger” på Nationalmuseets hjemmeside? For at få besvaret sit spørgsmål må den besøgende klikke ind på emnet, hvorunder en yderst kortfattet beskrivelse oplyser: “Drejlserviet i hvidt hør. Oprindeligt beskrivelse:

‘Ejedes af Julius Arendrup og hustru Emilie f. Næser. Arendrup ejede plantagen ‘Rust up Twist’, der blev ødelagt ved negeroprøret i 1878, hvor de mistede alt.’ (https://samlinger.natmus.dk/dnt/asset/121209). Søgningen på “neger” frembringer også en række flettede kurve, hvoraf to, når man kigger nærmere på deres yderst sparsomme metadata, viser sig at have identiske forbindelser til søgeordet: “Oprindelig beskrivelse: ‘Kurven er negerarbejde fra Dansk Vestindien, hjemført 1923.’” (https://samlinger.natmus.dk/dnt/asset/120946). Og ved siden af disse objekter resulterer søgningen derudover blandt andet i fotografier fra forskellige steder, herunder Nigeria, Ghana, Danmark og St. Croix, samt en række kunstværker – eksempelvis et udsnit af Emilie Demant Hatts malerier, N.P. Holbechs *Lille Marie på Nekys arm* (1838) og Nicolai Abildgaards *Medalje til minde om forbud imod slavehandlen* (1792).

Disse billeder og genstande – hvoraf jeg kun har nævnt et udsnit – er vidt forskellige. En stor del af materialet knytter sig på en eller anden måde til Danmarks koloniale aktiviteter og engagement i den atlantiske handel med slavegjorte, men det gælder ikke for det hele. Det, der binder tingene sammen, er, at hver og én af dem har ordet “neger” knyttet til sig i Nationalmuseets system. Abildgaards medaljon dukker op side om side med et håndkoloreret fotografi af en lille dreng, der står og ser taknksom ud foran nogle barakker i DR Congo. Hvorfor? Fordi det er sådan, dette specifikke arkiv er skruet sammen. Og mødet med denne yderst arbitrære sammenskruning var medvirkende til, at jeg begyndte at overveje, om min søgning nu virkelig også var så uproduktiv, som jeg forestillede mig. For var jeg, i kraft af min klikken rundt, med til at cementere de overraskende, underlige og dybt problematiske forbindelser mellem genstande, billeder og mennesker, som søgningen på ordet “neger” havde frembragt? Var jeg, med andre ord, meddelagtig i en form for virkeliggørelse af uvirkelige relationer? Hvordan ville min interesse for dette ord blive lagret i arkivet? Hvad ville min søgning “fortælle” til museet, og hvilken betydning ville den have for de algoritmer, som den digitale adgang til samlingen er bygget op omkring? Kunne den tid, jeg

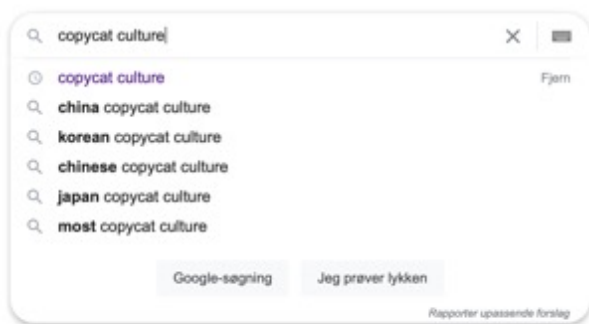
brugte med hvert enkelt objekt – og min grundige læsning af de beskrivende billedtekster – forstås som en form for accept af Nationalmuseets håbløst uigennemskuelige, dybt forældede og racistiske anvendelse af metadata i den digitale samling? De uddrag fra Odumosus artikel, som er citeret ovenfor, hjalp mig med at sætte ord på denne usikre og lidt ubehagelige følelse af muligvis at efterlade utilsigtede digitale spor/mærker i arkivet. Og for nylig har jeg læst en bog, som har hjulpet mig med at tænke videre.

Det drejer sig om antologien *Uncertain Archives – Critical Keywords for Big Data*, der udkom på MIT Press i begyndelsen af 2021. En tekstsamling, der, som undertitlen indikerer, præsenterer en række *big data*-relaterede “nøgleord”, og som er opbygget som en alfabetisk ordliste, hvor hver ordforklaring er et kort essay. Bogen starter ved Sarah T. Roberts’ “Abuse”, der omhandler PhotoDNA, et software udviklet til at genkende og fjerne børnepornografisk materiale fra internettet, og den slutter ved Daniel Rosenbergs “Word”, som handler om sproglige eksklusionsmekanismer i ældre og nyere computere og søgemaskiner. Men mellem disse alfabetiske yderpunkter præsenteres læseren for 59 bidrag – foruden redaktørernes forord. Jeg kommer derfor langt fra til at nævne alle teksterne i min korte omtale af denne omfattende og inspirerende udgivelse, men vil gøre nogle korte nedslag forskellige steder.

En af grundene til, at *Uncertain Archives* har været behjælpelig i forhold til at tænke videre over de spørgsmål og problemstillinger, jeg kort har skitseret ovenfor, er publikationens gennemgående og insisterende fokus på *big data* som et fænomen, der stort set altid opererer ud fra – og reproducerer – kønnede og raciale magthierarkier. I teksten “Copynorms”, der blandt andet omhandler krydsfeltet mellem internet, mode og racisme, understreger og eksemplificerer Minh-Ha T. Pham, hvordan sociale medieplatforme kan forstærke racistiske forestillinger om sammenhængen mellem forfalskning og fremmedhed (og i særdeleshed “asiatiskhed”) i modeindustrien. Om modekopiens forestillede relation til Asien og personer af asiatisk herkomst skriver hun: “Fake fashion’s Asianess is marked by assumptions

about cheap labor, cheap products, and a cheap regard for human rights and human life” (121). Umiddelbart efter illustrerer hun med uhyggelig klarhed, hvordan dette kan komme til udtryk på internettet: “Algorithmic biases – as when a keyword search for ‘copycat culture’ offers only Asian ethnicities in its list of autocomplete suggestions – reflect and confirm users’ associations of Asianess with fakeness while automation naturalizes social biases as objective representations of reality and as common sense.” (121)

Pham underbygger dette eksempel med et screenshot af den omtalte Google-søgning; et screenshot, som meget tydeligt illustrerer pointen, og som jeg også gerne vil bringe her. Eller faktisk er der ingen grund til at bruge hendes billede, for jeg kan lave mit eget [1]. Og læseren kan jo også selv prøve på sin egen computer, hvis de har lyst. Her er der virkelig tale om, at søgning efterlader (raciale) spor, og samtidig, at disse spor får strukturerende betydning for fremtidige søgninger. Pham illustrerer med al tydelighed, at *søgninger er produktive*, for som hun viser, så opstår der her et slags *loop*, hvor søgemaskinen indoptager, bekræfter, forstærker og naturaliserer brugernes racistiske fordomme.

[1]

“Internet searching itself is not neutral. It filters the world through a racist-sexist worldview reproduced by a predominantly white tech industry” (59). Sådan skriver Alana Lentin i bidraget “Algorithmic Racism”, der, hvad titlen også understreger, går i dialog med blandt andre Phams essay. Lidt senere i teksten kommenterer Lentin

på “[t]he hegemonic liberal idea that computers cannot be biased” (60), og et opgør med netop denne “hegemoniske liberale forestilling” løber som en rød tråd gennem hele *Uncertain Archives*-antologien. Som redaktørerne skriver i introduktionen: “Big data seem to promise humanity a previously unknown sense of certainty. The argument of this book, however, is that this promise of certainty from big data comes along with a whole host of uncertainties equally unknown to humankind.” (1)

Et af udgivelsens primære ærinder er at påpege og undersøge disse “usikkerheder”; en opgave, som ifølge redaktørerne er yderst presserende, fordi *big data* indstifter et arkivisk paradigmeskifte, hvor “the notion of the archive moves from a regime of knowledge about the past to a regime of future anticipation” (1). De fortsætter: “It is our argument that big data must be analyzed from a range of different disciplinary vantage points – not least from the perspective of the humanities because big data interact at every level with the human.” (1)

Bogen lever med sin omfattende indholdsfortegnelse op til løftet om at tilgå feltet gennem forskellige indgange og fra forskellige synspunkter. Som allerede nævnt spiller spørgsmål om magt, køn og racialitet centrale roller i en række af (men ikke alle) samlingens essays. Og en del af bidragene reflekterer på inspirerende vis over den ofte antagonistiske relation, der findes mellem *big data* og sortshed. Eksempelvis skriver Lentin efter at have etableret en forbindelse mellem kontemporær ansigtsgenkendelsesteknologi og det 19. århundredes frenologiske pseudovidenskab: “In order to understand the widespread practice – and acceptance – of surveillance, we must understand the importance of the ontological condition of blackness for the massification of surveillance practices under modernity.” (58)

Og i bidraget “Remains” behandler Tonia Sutherland “some contemporary conceptions of what it means to be Black and to die in an increasingly digital culture” (433), imens Romi Ron Morrison i “Flesh” skriver om “algoritmisk vold” (249) og om det “transformative potentiale” (253), der opstår, når sortshed løsriver fra det epidermale – altså fra huden og dens overflader (250).

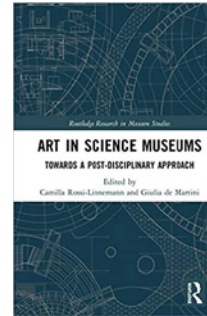
Men der er også en lang række bidrag i *Uncertain Archives*, som bevæger sig i andre retninger; eksempelvis er der Frederik Tygstrups tekst “Figura”, der viser, hvordan det ældre litteraturteoretiske begreb om *det figurale* har relevans i forhold til, hvordan vi læser det digitale felt – og ikke mindst hvordan det digitale felt selv læser; der er Lila Lee-Morrisons “Drone”, der på en lidt overfladisk og – efter min smag og emnet taget i betragtning – lidt uengageret måde handler om, ja, (militære) droner og droneteknologi; der er Nanna Bonde Thylstrups generøse, feministiske genealogi over *fejlen* (“Error”) og over forholdet mellem *big data* og fejl (“Rather than looking to solve errors, big data develops a tactic that works through an acceptance of them”(191)); og derudover er der mange andre tankevækkende og gode tekster, som det desværre ikke har været muligt at omtale her. *Uncertain Archives – Critical Keywords for Big Data* er en omfattende, ambitiøs og aktuell bog, som jeg ser frem til at tænke videre sammen med.

EMIL ELG

Art in Science Museums: Towards a Post-Disciplinary Approach

Camilla Rossi-Linnemann og Giulia de Martini (red.)

Routledge, 2019, 288 sider

Udgivelsen *Art in Science Museums: Towards a Post-Disciplinary Approach* kan ses som et udtryk for de seneste årtiers ambitioner om at udforske og udfordre, hvordan videnskabelighed kan forstås, praktiseres og formidles. Kunst og videnskab bliver opfattet som domæner med væsensforskellige

vidensproduktioner og paradigmer, men samtidig peges der også ofte på dybereliggende affiniteter, som kan være baseret på kvaliteter som nysgerrighed, metodebevidsthed og evnen til at tænke ud over de etablerede forestillinger. I udgivelsen skal ordet “science” alene forstås som naturvidenskab, men de præsenterede problematikker og eksempler lodder dybden i generelle diskussioner om, hvordan vi producerer og legitimerer viden i samfundets institutioner.

Kunst og videnskab er først i nyere tid blevet skilt ad og udparcelleret i egne domæner og underdiscipliner. Men det vækker genklang i studierne af de førmoderne pendanter til kunstnere og forskere og deres aktiviteter, at vi i dag ser, at hele felter defineres af, at forskere opsøger og lader sig inspirere af kunstneriske processer og tankesæt, og at kunstnere er optaget af systematiske refleksionsprocesser eller videnskabelige metoder og stofområder. Disse tilgange og områder har i dag fået forskellige begreber tilknyttet som *art-based research*, *artistic research*, *art research*, *practice based research* og på dansk *kunstnerisk udviklingsvirksomhed*, hvoraf de tre første betegnelser nævnes i udgivelsen.

I løbet af 1800-tallet og dets specialisering af discipliner og institutioner blev genstande og faglige aktiviteter, groft sagt, fordelt i den voksende gruppe af museer i den vestlige kulturkreds. Museer for kunst, kulturhistorie og